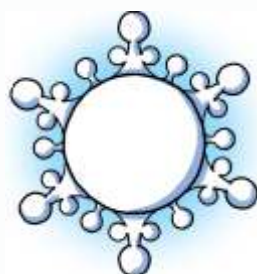

Příroda našeho regionu v ročních obdobích

Úvodní část

*Čtyři roční období s vilou Šumavěnkou aneb příroda je úžasná učitelka a dokonalá učebna,
kterou otevřeme a objevujeme přírodu kolem nás.*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Název:** Příroda našeho regionu v ročních obdobích
- Autor:** Růžena Vinciková, Bc. Helena Turková Kubátová
- Ilustrace:** Pokud není uvedeno jinak, veškeré ilustrace zveřejněné v tomto díle jsou autorským dílem Zdeňky Študlarové
- Fotodokumentace:** Pokud není uvedeno jinak, veškerá fotodokumentace zveřejněná v tomto díle je autorským dílem Lucie Jiráňové
- Text a hudba k písni Jaro, léto, podzim, zima:** Jaroslava Horáčková

Celý vzdělávací program je ve formátu PDF/A (lze vybrat text a dále s ním pracovat).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah:

Příroda našeho regionu v ročních obdobích

1	Vzdělávací program a jeho pojetí	4
1.1	Základní údaje	4
1.2	Anotace programu	5
1.3	Cíl programu	6
1.4	Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu	7
1.5	Forma	7
1.6	Hodinová dotace	8
1.7	Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny	8
1.8	Metody a způsoby realizace	8
1.9	Obsah přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace	9
	1.9.1 Tematický blok č. 1 Podzim s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny	9
	1.9.2 Tematický blok č. 2 Zima s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny	10
	1.9.3 Tematický blok č. 3 Jaro s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny	11
	1.9.4 Tematický blok č. 4 Léto s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny	12
1.10	Materiální a technické zabezpečení	13
1.11	Plánované místo konání	13
1.12	Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu	14
1.13	Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu	14
1.14	Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití	15

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Vzděláváme společně, CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008202
Název programu	Příroda našeho regionu v ročních obdobích s vilou Šumavěnkou
Název vzdělávací instituce	MAS Šumavsko, z.s. Mateřská škola Prachatice ZŠ Prachatice, Vodňanská 287 - SZČ - CEV Dřípatka
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	MAS Šumavsko, z.s., Archiváře Teplého 102, 387 06 Malenice www.massumavsko.cz Mateřská škola Prachatice, Prachatice, Krumlovská 223, 383 01 Prachatice www.msprachatice.cz ZŠ Prachatice, Vodňanská 287 - SZČ - CEV Dřípatka, Rumpálova 999, 383 01 Prachatice www.dripatka.cz
Kontaktní osoba	Martin Rek
Datum vzniku finální verze programu	30. 6. 2019
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	4 Propojování formálního a neformálního vzdělávání – rozvoj klíčových kompetencí
Forma programu	Prezenční
Cílová skupina	Děti předškolní třídy MŠ
Délka programu	16 vyučovacích hodin

Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Konkrétní výchovně vzdělávací aktivity, které umožní dětem a mládeži přímý kontakt s živou i neživou přírodou v jejím přirozeném prostředí, vytváření a realizace aktivit prohlubujících vztah k místu a zapojení mládeže do života komunity a do řešení environmentálních problémů v regionu.
Tvůrci programu	Růžena Vinciková Bc. Helena Turková Kubátová
Odborný garant programu	Mgr. Lenka Králová
Odborní posuzovatelé	Mgr. Helena Klimešová
Specifický program pro žáky se SVP (ano x ne)	ne

1.2 Anotace programu

Pro děti předškolního věku je připraveno 16 hodin výuky (45 minut) zaměřené na poznávání přírody našeho města, regionu ve čtyřech ročních obdobích. V rámci výukových programů navštíví děti ZOO koutek u Feferských rybníčků, prostory ekologického centra Dřípatka, školní přírodní rezervaci Pod Vyhlídkou u Zdenic (Jelemku), školní zahradu mateřské školy a další zajímavé lokality v našem regionu. Při výukových programech budou děti pozorovat živé i neživé části přírody formou her, skupinové práce a zážitkovými aktivitami v neformálním prostředí. Součástí každé výuky budou pracovní listy, kde si děti rozšíří znalosti o přírodě, rozvinou slovní zásobu a zapojí svou fantazii a kreativitu. Vzhledem k věku a schopnostem účastníků vzdělávacího programu jsou přírodovědné informace a znalosti pro ně didakticky upravené a zjednodušené tak, aby jim porozuměli a snáze je pochopili. Výstupem všech zúčastněných dětí budou jejich portfolia v podobě jejich vlastních prací s přírodninami.

1.3 Cíl programu

- uvědomit si svou souvislost s přírodou a životem na zemi, kam patřím, kde jsou mé kořeny
- ctít lidové tradice a odkazy našich předků
- zvýšit zájem o problematiku ochrany přírody
- utvářet vztah k tradicím a místu jejich domova
- vnímat řád světa, jeho rozmanitost a pozoruhodnost
- chápat pomocí prožitku účel i krásu neustálých proměn v přírodě
- podporovat fyzickou pohodu, zlepšovat tělesnou zdatnost, podporovat rozvoj manipulačních dovedností
- podporovat rozvoj intelektu, řeči a jazyka
- posilovat prosociální chování ve vztahu k ostatním, rozvoj kooperativních dovedností
- podílet se na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí

Konkrétní cíle se prolínají veškerými činnostmi a celým spektrem aktivit celého vzdělávacího programu.

Děti budou schopny:

- rozumět světu, ve kterém žijí – vyprávět o navštívených zajímavých místech našeho města a jeho okolí v regionu, tj. ZOO koutku Feferské rybníčky, školní přírodní rezervaci, parku hospice, Centru ekologické výchovy Dřípatka, uvědomit si důležitost domova a jeho blízkých – své rodiny, paní učitelky v mateřské škole

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- mít hezký vztah a úctu k přírodě a životu vůbec, smysl pro humor, naslouchat druhým, být vlídný, trpělivý vůči druhému, nalézat a vidět každodenní radosti, přijímat následky svého jednání, prožívat a projevovat cit, orientovat se v hodnotovém systému člověka
- projevit aktivní zájem o svět rostlin a zvířat ve všech prostředích – zahrady, louky, lesa, vody, být zvědavé – nacházet, objevovat a pozorovat hmyz, brouky, svět rostlin, snít pod lupou, proč na podzim odlétají někteří ptáci na jih – změny v jednotlivých ročních obdobích; soustředit se na danou činnost, používat neobvyklé pomůcky – lupy, zrcátka, přírodniny k malování, makety motýlů, hmatová pexesa, čichová pexesa
- prohlubovat smyslové vnímání, vytvořit si přátelský vztah k přírodě a mít pocit sounáležitosti s ní (pochopit zásadu: dívej se, poslouchej, čichej, dotýkej se, znáš-li, i ochutnávej), týkající se všech čtyřech období – dotýkat se přírodnin, nebát se drobných živočichů, studené vody, sněhu, dokázat rozemnout bylinu, přivonět, pohladit, naslouchat zvukům v přírodě, upřednostňovat pobyt a aktivity přímo v přírodě
- prohlubovat a rozvíjet dosavadní znalosti ve všech oblastech, prezentovat dosažené vědomosti a výsledky své práce a obhájit svůj názor; spolupracovat s ostatními, pracovat samostatně a spolehnout se na sebe; ve skupině dodržovat stanovená pravidla, zejména v hrách
- rozvíjet komunikativní dovednosti, matematické schopnosti a základní schopnosti v oblasti vědy a technologií – vyprávět, popisovat prožitky a pocity, používat základní matematické termíny, vyjmenovat základní geometrické tvary, vnímat nové pojmy a zapamatovat si je, popsat přírodninu – co je tvrdé, měkké, pichlavé, ostré apod. Pracovat s asociacemi – žlutý jako slunce, měsíc; červená jako krev, oheň, vlčí mák; modrá jako nebe, pomněnka, Martinovy kalhoty apod.
- projevovat zájem o přírodu a dění v ní nejrůznějšími tvůrčími aktivitami – udělat, vyrobit stromové skřítky a víly, ochránkyně úrody Andělky, bylinkovou batikou ubrousky, voňavé pytlíčky, bylinkovou voňavou vodu, bylinkové palety, trávová srdíčka; mít touhu po poznání – cítit z pobytu v přírodě radost, naslouchat, ztišit se, relaxovat, vnímat druhé
- uvědomit si rozmanitost přírody, harmonie a její neustálý pohyb, poznávat nejbližší prostředí školní zahrady a louky pod ní, vnímat krásu prostých věcí v přírodě kolem nich, na vycházkách, vidět krásu míst, které znají jiným pohledem – pohled na město, stromy „vzhůru nohama“ zrcátky; vnímat pestrost a rozmanitost přírody kolem sebe, orientovat se – kam vedou pěšinky, cesty, kterým směrem jsou známá místa, náměstí, lom, Lázně svaté Markéty, Černá hora, „tankovka“, vycházka „po hřebeni“ až na horu (rozhlednu) Libín
- vnímat moudrost přírody, pochopit přírodní jevy v jednotlivých ročních obdobích, koloběh vody v přírodě a jeho význam pro vše živé na ZEMI, vědět, že voda se nikam neztratí, že les je tátou pramenů a studánek a bez vody není života na ZEMI a jak důležité je s ní šetřit a chránit ji před znečištěním; bohatost a rozmanitost jednotlivých biotopů louky, zahrady, vody, lesa, bohatost druhů přírodnin při práci s technikou land-art, pochopit přirozenou přírodní recyklaci na příkladu, kam se ztratí podzimní listí
- rozvíjet tvořivost rukodělnými aktivitami – vyrobit Mořenu, létečko, mětyňky z těsta; zručnost při učení – u d ě l a t uzlík na provázku, na stužce; rozvíjet jemnou motoriku při práci s ovčí vlnou, zdobit květinového motýla, oblékat víly do šatů dle ročního období, mít a sdílet radost a dobrý pocit z vytvořeného díla, vážít si své práce, mít úctu k práci ostatních, být šetrný k věcem
- pozorovat a poznávat přírodu jako jedné z cest lidského poznání, naučit se vidět změny a fungování přírodních dějů – proč na podzim padá listí, jak vznikají sněhové vločky, rampouchy a na vodě led, jak ze semínka vyrostne rostlina nebo strom; pozorovat přírodu ve všech obdobích – život pod i nad zemí, nalézat a vidět pobytová znamení, nalévání pupenů na větvích stromů a keřů, chápat důležitost jejich ochrany a uvědomovat si, že vše živé je vzájemně propojeno a všichni jsou na sobě závislí

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- využívat praktických činností k objevování změn v přírodě ve všech čtyřech obdobích, pracovat s padaným listím, stavět a hrát si na sněhu, hrát si na déšť a tvořit z přírodnin v jejich přirozeném prostředí; tvořit z květů a trávy, malovat přírodninami z živé i neživé přírody na obraz, který představuje bílé plátno; objevovat – nacházet přírodní dění v lidových písních, zvycích, obyčejích a lidové slovesnosti (Travička zelená, Hřej, sluníčko, hřej, Vrby se nám zelenají, Šla Nanyňka do zelí, Pod naším okýnkem, Na horách se jsou hrách, Pletla v kytku, Holka modrooká)
- přesvědčovat jejich rodiče, aby s nimi trávili co nejvíce volných chvil v přírodě

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

Očekávané výstupy a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu:

Vzdělávací program podporuje rozvoj klíčových kompetencí skrze jednotlivé aktivity, které s sebou nesou znalostní i dovednostní prvky.

Komunikace v mateřském jazyce

Rozvoj komunikativní kompetence je rozvíjena v průběhu celého vzdělávacího programu. Děti samostatně vyjadřují své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reagují a vedou smyslný dialog. Dokáží se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky – řečovými, výtvarnými, pracovními, hudebními. Rozšiřují svou slovní zásobu o další pojmy z oblasti přírodovědy.

Matematická schopnost a základní schopnosti vědy a technologií

V průběhu jednotlivých vzdělávacích témat děti řeší problémy, na které stačí, a snaží se dané situace řešit samostatně, umí požádat o pomoc a o radu. Při manipulaci s přírodninami si zpřesňují početní představy, užívají číselných a matematických pojmů, vnímají elementární matematické souvislosti. Nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění za úspěch, ale i snahu. Při práci s předměty a nástroji rozvíjí základní schopnost v oblasti vědy a technologií.

Schopnost učit se

V rámci aktivních činností děti soustředěně pozorují, zkoumají, objevují pomocí lupy a zrcátka, uplatňují získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení, kladou otázky a hledají odpovědi, všímají si změn v přírodě, chtějí porozumět jevům a dějům v přírodě kolem sebe, poznávají své okolí, radují se z toho, co samy dokázaly a zvládly. Soustřeďují se na činnost prožitkem, pamatují si texty říkanek, nářevů a písní. Cení si své práce a oceňují výkony a práci druhých.

Sociální a občanské schopnosti

Tyto kompetence jsou rozvíjeny po celou dobu vzdělávacího programu. Děti se samostatně rozhodují, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej. Dětským způsobem projevují citlivost a ohleduplnost k druhým a k přírodě, rozpoznají nevhodné chování při pobytu v přírodě, vnímají nespravedlnost, agresivitu a lhostejnost, dokáží se ve skupině prosadit, ale i podřídít, při společných činnostech se domlouvají a spolupracují. Spolupodílí se na společných rozhodnutích, přijímají úkoly spojené s aktivitami, dodržují dohodnutá pravidla a přizpůsobují se jim. Děti si jednotlivé činnosti plánují, organizují, řídí a vyhodnocují. Odhadují rizika svých nápadů, jdou za svým záměrem, ale také dokáží měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem. Chápu, že se můžou o tom, co udělají, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také zodpovídají, zajímají se o druhé, o to, co se kolem i v přírodě děje. Děti ví, že není jedno, v jakém prostředí žijí, uvědomují si, že se svým chováním podílí a že jej můžou ovlivnit, dbají na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chovají se odpovědně při práci s nářadím, lopatkou, hrabičkami, motyčkou, konvičkou.

1.5 Forma

Forma VP je prezenční a je realizována především v podobě skupinové práce. Především bude využíváno prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které budou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporující dětskou zvědavost, potřebu objevovat, podněcovat radost z učení, získávat jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti. Bude využíváno situačního a spontánního učení, založeného na principu nápodoby. Dále bude využívána forma prezentace, kdy jedna skupina dětí sděluje zjištěné poznatky druhé a naopak.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Specifickou formou bude didakticky zacílená činnost, která bude přímo nebo nepřímo motivována učitelkou a v níž bude zastoupeno spontánní a záměrné – cílené učení.

1.6 Hodinová dotace

Program je naplánován na 16 vyučovacích hodin. Bude realizován v 4 tematických blocích. Každý tematický blok obsahuje 2 témata. Každé téma obsahuje 2 vyučovací hodiny. Vyučovací hodina trvá 45 minut.

Každý tematický blok je rozdělen do 2 témat. Témata jsou rozdělena do jednotlivých hodin. Každá z těchto hodin obsahuje více aktivit, které vyžadují různou dobu soustředění dětí. Některé aktivity (činnosti) jsou zařazeny do výuky před ověřováním daného bloku nebo i po něm. Jejich délka trvání odpovídá potřebám jednotlivých aktivit. Dle zájmu dětí je učitel může propojit do celé dopolední části výuky. Prodloužená výuka probíhá v rámci celého dopoledního pobytu dětí v přírodě, tj. v ZOO koutku Feferské rybníčky a na školní přírodní rezervaci u Zdenic. Výuka je spojena s přepravou dětí na místo autobusem.

Přehled tematických bloků:

Tematický blok č. 1; Podzim s vílou Šumavěnkou = 4 hodiny

Tematický blok č. 2; Zima s vílou Šumavěnkou = 4 hodiny

Tematický blok č. 3; Jaro s vílou Šumavěnkou = 4 hodiny

Tematický blok č. 4; Léto s vílou Šumavěnkou = 4 hodiny

Přehled témat:

Téma č. 1; Podzimní setkání s vílou Šumavěnkou v ZOO koutku Feferské rybníčky a na zahradě MŠ – 6 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 2; Podzimní setkání na zahradě mateřské školy, na louce pod mateřskou školou a v Hájíčku – 10 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 3; Sněhovánky a radovánky s vílou Šumavěnkou na zahradě mateřské školy a v Hájíčku – 9 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 4; Co vypráví dětem a Šumavěnce sněhová vločka – 8 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 5; Jak víla Šumavěnka probouzí jaro – 9 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 6; Jarní setkání s vílou Šumavěnkou na školní přírodní rezervaci – 12 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 7; Děti a víla Šumavěnka se těší na léto – 8 aktivit = 2 hodiny.

Téma č. 8; Pozdní léto s vílou Šumavěnkou – 8 aktivit = 2 hodiny.

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Věkově smíšená třída, do 24 dětí (dvě třetiny předškoláků, jedna třetina o rok mladší), MŠ Prachatice, odloučené pracoviště Skalka 180.

1.8 Metody a způsoby realizace

Při tvorbě programů jsou používány prvky prožitkového učení, pohybové hry a tvůrčí aktivity přispívající především k rozvíjení jemné motoriky. K motivaci dětí jsou vybírány texty říkanek, vyprávění, hádanek a písní z naší bohaté lidové slovesnosti, současné dětské literatury a hudebních textů. Většina aktivit je realizována v přírodě v okolí MŠ a města. Zcela specifickým prostředím je ZOO koutek Feferské rybníčky, Centrum ekologické výchovy Dřípatka a školní přírodní rezervace. Dalším využívaným prostředím je školní zahrada, areál louky pod mateřskou školou Na Skalce, okolí Živného potoka a Hájíček u hřbitova.

Průvodkyní celým programem je víla Šumavěnka. Víla dětem pokládá otázky a společně hledají odpovědi. K motivaci

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

a povzbuzení přispívají vizuální, hmatové, čichové, chuťové vjemy dětí při praktických činnostech. Činnostmi a spontánní hrou víla dětem zprostředkovává přímý kontakt s přírodou. Učí je vnímat proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích. Rozvíjí představivost, hrubou a jemnou motoriku. Přirozeně je seznamuje s přírodními jevy a zákonitostmi i se všemi elementy Země – vodou, zemí, větrem a sluncem. Kombinuje pohyb s klidným vyprávěním či klidem beze slov, učí naslouchání zvukům v přírodě. Podporuje kreativitu, učí je pomáhat si navzájem, podělit se a spolupracovat. Nabízí velké množství podnětů ke společným hrám a rozhovorům. Rozvíjí přirozenou zvědavost a vede ke zklidnění hyperaktivních dětí. Učí děti citlivému a láskyplnému vztahu k přírodě, cítit se v ní dobře a bezpečně, aby ji dokázaly později i chránit.

Jednotlivé aktivity přináší rozvoj jak samostatné práce dětí, jejich sebepoznávání, tak i k rozvoji spolupráce, řešení problémů, tvorbě hodnotového žebříčku dítěte, upevňování jeho postojů, růst sebedůvěry a vůle k činu, které jsou charakteristické pro oblast neformálního vzdělávání.

K pozorování a bádání používá méně často používané pomůcky – lupy, dalekohled, sítka, voňavé pytlíčky, hmatové polštářky, síta, zrcátka, bílá plátna a barevné šátky. Při práci s neobvyklými pomůckami je využíván individuální přístup. Každé dítě má založené album – leporelo složené z pracovních listů a dílčích výstupů.

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Klíč k číslování

1.9	číslo kapitoly
1.9.1	číslo kapitoly (1.9), číslo tematického bloku (1)
1.9.1.1	číslo kapitoly (1.9), číslo tematického bloku (1), číslo tématu (1)
1.9.1.1.1	číslo kapitoly (1.9), číslo tematického bloku (1), číslo tématu (1), číslo hodiny (1)

1.9.1 Tematický blok č. 1 Podzim s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny

Anotace tematického bloku

První tematický blok je rozdělen do dvou podtémat. V první tematické části navštíví ZOO koutek Feferské rybníčky. V areálu je pro ně připravena celá řada aktivit. Jsou zaměřeny na poznávání stromů a keřů, jejich plody. Prožitkové aktivity budou spojené s přírodními ději v podzimním čase. Děti se setkají s panem hajným, který bude vyprávět o životě v lese a celým areálem je provede. V chatě uvidí instalovanou výstavu vycpaných zvířat, parohů, druhy stromů a jejich dřev a další zajímavosti. Za ohradou budou pozorovat živá zvířata – divoká prasata a daňky.

Druhá tematická část je zaměřená na další prožitkové aktivity a hry spojené s vnímáním podzimní přírody všemi smysly. Toto podzimní setkání se odehrává v areálu školní zahrady, areálu louky pod mateřskou školou a v Hájíčku, kam děti chodí na vycházky. Dozvídají se, jak se nazývá oslava sklizně a proč jí naši předci věnovali velkou pozornost. Jaké plodiny se sklízí, dokážou je rozlišit a nazvat. Poznávají, proč někteří ptáci na zimu odlétají, jak a proč se příroda ukládá k zimnímu spánku a odpočinku. Tvoří z přírodního materiálu, využívají zejména zbarvené podzimní listí.

1.9.1.1 Téma č. 1 Podzimní setkání s vílou Šumavěnkou v ZOO koutku Feferské rybníčky a na zahradě MŠ – 2 hodiny

Anotace

V této části děti vnímají podzimní čas všemi smysly, pozorují, co se děje se stromy v podzimním čase, dozvídají se, proč na podzim opadávat listí, poznávají plody podzimu a na čem rostou, k jakému stromu či keři patří. Formou her se dozvídají, co některá zvířata na podzim dělají, jak se připravují na zimu. Poznávají zvířata v ZOO koutku Feferské rybníčky.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. Vnímáme podzimní čas
2. Co se děje se stromy na podzim
3. Proč na podzim opadávat listí
4. Plody podzimu – na čem rostou, na stromě nebo na keři?
5. Co dělají zvířata na podzim?
6. Zvířata, která můžeme vidět v ZOO koutku Feferské rybníčky

Rozloučení víly s dětmi, poděkování správci ZOO koutku

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1.9.1.2 Téma č. 2 Podzimní setkání na zahradě mateřské školy, na louce pod mateřskou školou a v Hájíčku – 2 hodiny

Anotace

V této části děti pracují s přírodninami, plody podzimu poznávají čichem, sluchem, hmatem, chutí. Poznávají, že podzim je nejúžasnější malíř. Svou náladu vkládají do výtvarné kompozice v podzimních barvách. Oblékají vílu Šumavěnku do podzimních barev. Dozvídají se, proč někteří ptáci na podzim odlétají a jiní zůstávají, proč se slaví posvícení a jak jej slavili naši předci. Učí se lidovou písničku. Tvůrčí činností se učí trpělivosti, využívají zejména zbarvené podzimní listí a další přírodní materiál. Poznávají, proč se příroda ukládá k zimnímu odpočinku.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. Chuť podzimu
2. Oblékáme vílu do podzimních šatů
3. Vnímáme vůně padajícího a spadaneho listí
4. Podzim je nejúžasnější malíř
5. Poznáváme plody podzimu hmatem – hmatové pytlíky
6. Zvuky podzimu
7. Oslava sklizně se nazývá POSVÍCENÍ
8. Ochránkyně úrody – podzimní Andělka
9. Odlet ptáků – proč někteří ptáci na podzim odlétají a někteří zůstávají?
10. Příroda se ukládá k odpočinku

Rozloučení víly, zpěv písně *Jaro, léto, podzim, zima*

1.9.2 Tematický blok č. 2 Zima s vilou Šumavěnkou – 4 hodiny

Anotace tematického bloku

Druhý tematický blok je rozdělen do dvou podtémat. V první tematické části jsou všechny aktivity situovány do okolí mateřské školy, tj. do prostředí, které je dětem důvěrně známé. Dozvídají se, co dovede mráz, pátrají, kdo zanechá stopy ve sněhu na jejich školní zahradě. Prostřednictvím písničky se dostávají do světa fantazie a bílou zasněženou zeměkouli mění v barevnou. Pozorují sněhové vločky pod lupou a malují ve sněhu svými stopami.

Ve druhé tematické části se ocitají v učebně ekologického centra. Prostřednictvím vyprávěného příběhu děti prožívají příběh sněhových vloček. Jsou součástí koloběhu vody v přírodě, klidné zasněžené spící zahrady, potkávají ptáky přilétající na krmítka a seznamují se se semínky, která mohou do krmítka dát. Dokážou přečíst stopy zvířat. Pohádkový příběh koloběhem vody začíná a koloběhem vody končí.

1.9.2.1 Téma č. 1 Sněhovánky a radovánky s vilou Šumavěnkou na zahradě MŠ a v Hájíčku – 2 hodiny

Anotace

V této části děti vnímají zimní přírodu všemi smysly, pozorují vločky pod lupou, dozvídají se, která zvířata v zimě spí, radují se ze sněhu – proměňují stromy ve sněhové víly a stromové skřítky, malují ve sněhu. Prostřednictvím písničky a potravinářských barev mění zasněženou zemi v barevný svět, vybavují si asociace. Pozorují vločky pod lupou. Společně malují svými stopami veliké slunce i s paprsky. Sypou semínka do krmítka pro ptáky na jejich školní zahradě. Oblékají vílu Šumavěnku do teplého oděvu z ovčí vlny.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. Oblékáme vílu do zimních šatů
2. Ledové království
3. Stopy ve sněhu
4. Naše zeměkoule v zimě
5. Vločky pod lupou
6. Zimní postýlka
7. Pomáháme ptákům v zimě
8. Sněhové víly a stromové skřítky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

9. Sněhovánky, radovánky

Rozloučení víly s dětmi písničkou *Jaro, léto, podzim, zima*

1.9.2.2 Téma č. 2 Co vypráví dětem a Šumavěnce sněhová vločka – 2 hodiny

Anotace

Děti navštěvují Centrum ekologické výchovy Dřípatka a zúčastňují se výukového programu. Prostřednictvím pohádkového příběhu jedné sněhové vločky se seznamují s koloběhem vody v přírodě. Dozvídají se, jak vypadá sněhová vločka, proč je sníh bílý. Pracují se stopami zvířat. Zvažují, kdo v zimě přilétá na krmítko, a navrhují, jak pomáhat ptactvu v zimním období. Vybírají správnou potravu a dávají ji sýkorce do bříška.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka* a představení Centra ekologické výchovy Dřípatka

1. Představení sněhové vločky
2. Jak se sněhová vločka dostane nahoru
3. Vločky se snášejí k zemi
4. Příroda spí
5. Čím se živí ptáci v zimě
6. Kdo přilétá v zimě ke krmítku
7. Pobytová znamení – stopy zvířat
8. Přichází sluníčko, sníh taje

Rozloučení s dětmi písničkou *Jaro, léto, podzim, zima*

Prohlídka centra – seznámení se s liščí norou, maketou mraveniště, živými zvířátky (osmáky, užovkou Žofkou), s vycpaninami ptáků a dalších zvířat a dalšími interaktivními pomůckami.

1.9.3 Tematický blok č. 3 Jaro s vílou Šumavěnkou – 4 hodiny

Anotace tematického bloku

Třetí tematický blok je rozdělen do dvou podtémat. V první tematické části děti navštíví a seznámí se s vodním tokem v jejich nejbližším okolí. Dozvídají se jeho název, pozorují tekoucí vodu. Seznamují se s tradicí našich předků – loučení se zimou v podobě ženské postavy Mořeny. Přesvědčují se, jaká je voda v potoce na jaře. Seznamují se s okolím potoka, kdo zde žije, co kolem na louce roste, kdo pomáhá rostliny rozmnožovat a s létečkem vítají jaro. Déšť využijí k dalším aktivitám. V druhé tematické části děti navštíví školní přírodní rezervaci. Zde budou pracovat ve dvou skupinách. Jedna skupina na luční ploše s badatelskými aktivitami a druhá skupina s prožitkovými aktivitami v lese. Poté se skupiny vymění.

1.9.3.1 Téma č. 1 Jak víla Šumavěnka probouzí jaro – 2 hodiny

Anotace

Děti se seznámí s tradicí našich předků, rozloučí se se zimou – Mořenou, kterou hodí do Živného potoka, a přivítají jaro. Pozorují jarní vody a život kolem ní. Koloběh vody v přírodě poznávají pohádkovým příběhem společně s pohybem. Po vodě pouštějí lodku se semínky a dozvídají se, kdo všechno pomáhá rostliny rozmnožovat. Vlastním pozorováním zjišťují, co plave, co se ponoří, co je lehké, co je těžké. Učí se vnímat vodu jako základ všeho živého. Na břehu potoka pozorují probouzení přírody. Kdo žije ve vodě, kdo v jeho okolí a co kolem roste. Prožívají kouzlení blahodárného jarního deště.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. S vílou Šumavěnkou probouzíme sluníčko
2. Loučíme se se zimou – Mořenou, vítáme jaro létečkem
3. Příběh kapky Evičky ze Živného potoka
4. Jaká je voda a co umí? Kdo v ní žije?
5. Voda probouzí semínka, pozorujeme tekoucí vodu
6. Ptačí hlasy u vody, tvoříme hnízda

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

7. První poslové jara na louce i u vody
 8. Blahodárný déšť
 9. Pozorujeme vodní jezírka v parku hospice (vody stojaté)
- Rozloučení s dětmi písničkou *Jaro, léto, podzim, zima*

1.9.3.2 Téma č. 2 Jarní setkání s vílou Šumavěnkou na školní přírodní rezervaci – 2 hodiny

Anotace

Na školní přírodní rezervaci děti pracují ve dvou skupinách. Jedna skupina v lese, druhá skupina v areálu louky. Poté se skupiny vymění. Prostřednictvím prožitků zažijí les, zvířata a rostliny všemi smysly, vychutnají si lesní vzduch, klid a krásu, prožijí radost ze společného učení a hraní. V areálu rezervace – biotopu louky zkoumají, poznávají a zkouší si praktické badatelské činnosti. Závěr programu a jeho vyhodnocení je u lesního krbu.

Obsah – 2 skupiny

I. Prožitková část v lese

1. Les všemi smysly
2. Lesní patra
3. Najdi si svůj strom
4. Les v oblacích – zrcadlová stezka
5. Lesní land-art
6. Pavučina

II. Badatelská část v areálu louky

1. Pozorovatelna – vyhlídková věž
2. Rozcestník
3. Drndal – pozorujeme život v lučním jezírku
4. Na pozorovatele „Bystré oko“ – hledáme siluety zvířat
5. Pobyťová znamení
6. Stromové a bylinné pexeso, luční telefon

Ukončení a vyhodnocení u lesního krbu – obě skupiny

1.9.4 Tematický blok č. 4 Léto s vílou Šumavěnkou – 4 hodin

Anotace tematického bloku

Čtvrtý tematický blok je rozdělen do dvou podtémat. V první tematické části se děti ocitají ve známém prostředí školní zahrady mateřské školy, louky pod mateřskou školou. Seznamují se s rostlinami a jejich stavbou. Pozorují hmyz v půdě i v trávě, stromy a keře. Pracují s přírodninami, trávou, lučním kvítím. V druhé tematické části si děti procvičují smyslové vnímání ve stejném prostředí. Seznamují se se základními bylinami, které se používají zvláště u dětí. Pozorují je pod lupou. Pozorují a vnímají první pokusy s bylinami, jejich barvami, jejich stavbou. Dozívají se, jak se byliny lisují, suší a kterou bylinku mohou použít.

1.9.4.1 Téma č. 1 Děti a víla Šumavěnka se těší na léto – 2 hodiny

Anotace

V této části se děti seznamují s životem na louce a na zahradě mateřské školy. Formou zážitku v příběhu semínka si zopakují části rostlin, vylisují si dětskou bylinku sedmikrásku. Dozví se, jak důležitý je hmyz, seznámí se s vývojem motýla, včely. Naslouchají příběhu staré lípy a pozorují její stín. Zahrají si čichové pexeso, vyrobí barevný ubrousek pomocí rostlin a jejich květů. Tvoří bylinný land-art a srdíčka z trávy.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. Příběh semínek – jak rostou
2. Půda a hmyz pod lupou
3. Důležitý hmyz
4. Vývoj motýla, říkanka, květinový motýl

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

5. Lípy kolem nás

6. Bylinový land-art, vytváříme přírodní obraz z rostlin

7. Rostliny jsou plné přírodních barviv

8. Travička zelená, to je moje potěšení, proč se kosí louka, srdíčko z trávy

Dokončení portfolia – herbáře, co všechno jsme se naučili, zhodnocení celého programu

Rozloučení s vílou písničkou *Jaro, léto, podzim, zima*

1.9.4.2 Téma č. 2 Pozdní léto s vílou Šumavěnkou – 2 hodiny

Anotace

Děti procvičují smyslové vnímání a učí se chápat ekologické souvislosti a požadavky na zdravé životní prostředí, poznávají základní byliny a jejich využití. Prostřednictvím prožitkového učení poznávají, jak vypadají, chutnají, jak jsou příjemné po hmatu, jak voní a jak pomáhají. Pod lupou pozorují rozdílné květy bylin a vnímají jejich krásu.

Obsah

Přivítání říkankou *Já jsem víla Šumavěnka*

1. Jak poznáme, že je léto? Bylinky všemi smysly v babím létě

2. Bylinky člověku pomáhají

3. Co potřebují byliny k životu a kde rostou

4. Byliny pod lupou

5. Bylinky jsou kouzelnice – pokusy s bylinami

6. Oblékáme vílu do letních šatů

7. Bylinky pomáhají léčit drobné neduhy

8. Bylinky ve voňavém pytlíčku, čichové pexeso

Rozloučení s dětmi písničkou *Jaro, léto, podzim, zima*

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Prostory formální: Mateřská škola, zahrada mateřské školy

Prostory neformální:

ZOO koutek Feferské rybníčky, Centrum ekologické výchovy Dřípatka, školní přírodní rezervace u Zdenic (Jelemka), Hájíček u hřbitova, okolí Živného potoka, park Hospice sv. Jana N. Neumanna, pole, louky a další přírodní areály ve městě a jeho okolí.

Materiál spotřební:

Čtvrtky, krepový papír, laminovací folie, pracovní listy, euroobaly, desky na portfolia, potravinářské barvy, látky na pytlíčky a hmatové sáčky, bílá plátna na land-art, oboustranné lepenky různých šířek, jednostranné lepící štítky, tužky, pastelky, fixy, provázky, jutové provázky, nůžky, barevné stužky, barevné bavlnky, vlna na vlasy, přírodní ovčí vlna, barevné ovčí rouno, skleničky, lakmusové papírky, pH stupnice, plody přírody v ročních obdobích, přírodniny, maňásek ježka, papírové loutky Snížka a Sněženky, skořice, lepidlo na papír i nesavé materiály, těsto na mětyňky (návod viz příloha č. 4.3 Portfolio), špejle, dřevěné špalíčky či aranžérská hmota, nářadí (motýčky, lopatky, kropáče, lopatky na sníh), fáčovina na stavbu sněhuláků, sněhulák z kartonu, stromy z kartonu, víly Šumavěnky na kartonu, krmítko, ptáci z papíru, okno – rám z obrazu či kartonu, papírový kohout na tyči, papírové loďky, slunečnice z kartonu s prázdným středem, kartony na založení portfolia (alba), sluníčko z textilu, stopy zvířat z kartonu, krmení pro ptáky, kousky textilu na výrobu Mořeny, kačeří pírká, makety malých vajíček, semínka rostlin – slézu, divizny, máku, barevné obruče, lano, barevné kruhy nebo fáborky na hru „Rybičky“, barevné křídly na domalování louží, semena fazolí, miska ke klíčení, dřevěné hůlky, seno, sláma, starý hrnec, velká sklenice nebo nádoba „vodní lupa“, umyvadlo, bílá plátna 1 x 1 m, barevné šátky, slepecké brýle z látky, lano na pavučinu, síta na odchyt vodních živočichů, vaničky s vodou, dalekohled, vycpanina ptáka, binokulární lupy, falešné objekty (tj. makovice, kaštan, suchá růže, pampeliškový věneček, ořech, jablko, květina z papíru), látkové ubrousky 20 x 20 cm pro každé dítě, noviny na lisování, učební pomůcka vývoj motýla, bylinky k uvaření čaje, lahvičky na výrobu bylinkové vody (voňavky), skleněný džbán na pokus se slézem, sklenička s uzávěrem na pokus s mydlicí, motivační texty, lupy, zrcátka, zvonek, teploměr.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Materiál nespotební:

Prostory pro výuku, interaktivní tabule, dopravní prostředky, fotoaparát, flash disk, kopírovací zařízení, laminovací zařízení.

1.11 Plánované místo konání

Prostory MŠ včetně přírodní zahrady, areál louky Na Skalce, Hájiček, terén – školní přírodní rezervace Pod Vyhlídkou – Zdenice, prostory neformálního vzdělávání Centrum ekologické výchovy Dřípatka, ZOO koutek Feferské rybníčky, Živný potok a jeho okolí, park Hospice sv. Jana N. Neumanna.

1.12 Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu

Vzdělávací program může využít v rámci environmentální výchovy každý vyučující mateřské školy. Lze jej přizpůsobit a upravit přírodním biotopům v okolí mateřské školy, školní zahradě a dalším přírodním zajímavostem, kde mateřská škola působí. Může být součástí celoročního třídního plánu jako celek nebo mohou být využity jen některé jeho části. Průvodcem vzdělávacího programu se může stát víla, která ponese jméno, jež vystihuje danou oblast, region, město atd. Program celý nebo jeho části lze využít i ve výuce prvouky pro první a druhé třídy I. stupně základních škol. Rovněž jeho využití je vhodné pro školní družiny v odděleních pro 1. a 2. třídy, v kroužcích mladých ochránců přírody při různých institucích pracujících s dětmi, např. v ekologických centrech, DDM, Českém svazu ochránců přírody, skautů a junáků atd. Z pohledu pedagoga 1. stupně, v současné době vyučující 1. ročníku ZŠ, lze napsat, že vzdělávací program Příroda našeho regionu v ročních obdobích s vilou Šumavěnkou může být použit i při výuce prvouky v 1. i 2. ročníku. Jednotlivé tematické bloky se mohou začlenit do tematických plánů. Žáci mají všechny učebnice včetně interaktivních velmi pěkně zpracovány, ale samotný kontakt s přírodou je při výuce nutno zařazovat více. Učitelům chybí metodické příručky pro takovéto programy v přírodě. Může zde být čerpáno z pestré nabídky prožitkových aktivit dětí v přírodě, různých her, skupinových činností, textů o přírodě (pohádek, říkanek). Z pohledu tvůrců výukový program uvítají všichni pedagogové MŠ a také na 1. stupni ZŠ a budou ho ve své praxi využívat.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů/lektorů: 2

Položka		Předpokládané náklady
Celkové náklady na realizátory/lektory		8750
z toho	Hodinová odměna pro 1 realizátora/lektora včetně odvodů	250
	Ubytování realizátorů/lektorů	0
	Stravování a doprava realizátorů/lektorů	0
Náklady na zajištění prostor		8620
Ubytování, stravování a doprava účastníků		2620
z toho	Doprava účastníků	2620
	Stravování a ubytování účastníků	0
Náklady na učební texty		5000
z toho	Příprava, překlad, autorská práva apod.	0
	Rozmnožení textů počet stran:	5000
Režijní náklady		1000
z toho	Stravné a doprava organizátorů	0
	Ubytování organizátorů	0
	Poštovné, telefony	1000
	Doprava a pronájem techniky	0
	Propagace	0
	Ostatní náklady	0

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

	<i>Odměna organizátorům</i>	0
Náklady celkem		17370
Poplatek za 1 účastníka		579

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

www.rvp.cz

<http://www.massumavsko.cz/dokumenty-3/>

Creative Commons 4.0 ve variantě BY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

